

Nem adgang for pattegrise til vand og foder i faremarken

Med simple midler kan pattegrises optag af fast foder i diegivningsperioden øges, viser registreringer i en økologisk grisebedrift i efteråret 2023.

Kontakt

Sarah-Lina Aagaard Schild

Sali@icoel.dk 2830 4939

STØTTET AF

Promilleafgiftsfonden for landbrug

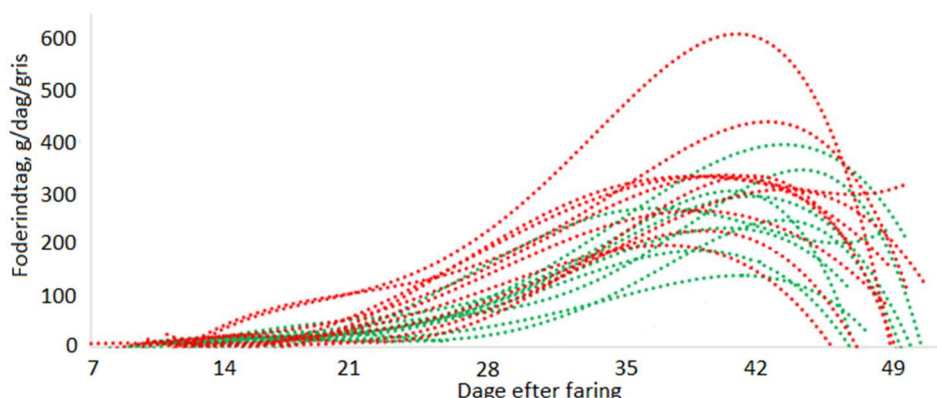
Hovedkonklusion /sammendrag

Såvel en undersøgelse i et bachelorprojekt som nærværende demonstrationsprojekt tyder på, at man kan opnå en betydelig forbedring i fravænningsvægten, hvis bedriften vælger at gøre en ekstra indsats for at give pattegrisene nem adgang til foder i farehytten og/eller på marken. Påbegyndes fodring allerede, mens smågrisene er i hytten, bør der laves en løbende overgang til fodring i marken for at undgå et knæk i forderindtaget.

Introduktion

Ifølge dansk lov skal alle økologiske grise have let adgang til fodringssteder og rent drikkevand [1], - men hvornår begynder grisene egentlig at optage væsentlige mængder af disse ressourcer? Og hvor hurtigt når grisene ud til ressourcerne, når forgården fjernes, og foder og vand er tilgængeligt i marken?

I mælkefodringsperioden skal pattegrise fortrinsvis fodres med modernmælk [1]. I et studie fra 1989 observeredes grise under seminaturlige forhold [2]. Forfatterne fandt at pattegrise i den første leveuge hovedsageligt opholdt sig i reden, mens de først fulgte soen ud af reden i deres anden leveuge. Da soen ikke bringer føde hjem til reden, kan det derfor slutes, at grise i den første leveuge får deres væske- og næringsbehov dækket ved soen. Denne antagelse underbygges af et bachelorprojekt, som blev gennemført ved Aarhus Universitet, hvor man tildelte foder i pattegrisehulen til grise holdt udenørs i storhytter med adgang til enkeltfolde [3]. I figur 1 er det registrerede foderoptag vist, og som det ses, er der kun to kuld, der begynder at indtage foder omkring 14-dages alderen, mens de øvrige først optager en nævneværdig mængde foder, når de er omtrent 3-4 uger gamle.

Figur 1. Tendenslinjer på kuldniveau for det gennemsnitlige foderoptag per pattegris (g/dag/gris) for grise holdt udendørs med adgang til foder (baseret på sojaprotein (rød) eller græsprotein(grøn)) i pattegrisehulen. Figur efter Andersen 2021 [3].

Materialer og metoder

I regi af et vidensprojekt finansieret af Promilleafgiftesfonden for landbrug gennemførtes i efteråret 2023 en demonstration på en økologisk grisebedrift. Her blev pattegrisene i et faringshold på 15 søer fulgt, fra forgården blev fjernet (ca. 7 dage efter faring) og indtil fravænnning ved 7-8 uger. I demonstrationsperioden målttes, hvor meget foder, pattegrisene blev tildelt på daglig basis samt hvor meget, der dagen efter blev vejet tilbage. Grundet en meget våd demonstrationsperiode (september-oktober) var det ikke muligt at registrere vandforbruget, da pattegrisene kunne optage vand fra vandpytter. Registrering af foderforbruget blev igangsat, da producenten observerede, at grisene kom til foderet, hvilket var, da grisene var omtrent 21-28 dage gamle. Ved 4 uger var den gennemsnitlige kuldstørrelse 12,9 levende grise.

Foto 1. De grønne kalvetrug blev brugt til pattegrise-foder, indtil grisene var 5-6 uger. Den lave kant giver pattegrisene nem adgang til foderet. Der er placeret en ekstra hegnspæl ud for pattegrise-foderet for at løfte hegnstråden og mindske risikoen for, at grisene får stød, når de går til foderet. Foto Sarah-Lina Aagaard Schild

Pattegrise-foder tildeles morgen og eftermiddag og først i et gammeldags kalvetrug (Foto 1). Tanken er, at grisene så har nemt ved at nå over kanten af trug og få fat i foderet. Trugene har en højere bagside, der vendes mod sydvest for at mindske regn i trug. Bedriften har observeret et mindre foderspil ved dette trug sammenlignet med det, som anvendes, når grisene er ca. 6 uger gamle.

Her bliver kalvetrugene for små i forhold til grisenes foderoptag, og trugene udskiftes med traditionelle sorte, kvadratiske so-fodertrug (Foto 2). Skiftet giver gerne et løft i foderoptaget, formodentlig fordi trugget giver flere grise mulighed for at æde samtidig.

Foderblanding som tildeles, er en Care14 med valset byg fra Vestjyllands Andel. Samme blanding tildeles efter fravænning.

Foto 2. Når pattegrisene er ca. 6 uger udskiftes kalvetruget med et kvadratisk so-fodertrug. Det giver et højere foderoptag og flere grise mulighed for at komme til foderet samtidig. Foto Sarah-Lina Aagaard Schild

Vand til pattegrisene tildeles i marken i bunden af en overskåren lille blå tønde (Foto 3). Kanten "flopper" godt ud til siden, når vandtruget er fyldt, så både små og store pattegrise let kan komme til vandet.

Både grisenes vand og foder er placeret nær soens foder og vand. Tanken er, at soen så vil trække grisene med hen til foderet. Ud for pattegrisenes foder er der sat en ekstra hegnspæl i jorden, denne løfter hegnet lidt højere end i resten af folden (Foto 1). Hermed undgås, at grisene får stød, når de besøger fodertruget. Bliver græsset for langt, slår bedriften ydermere en lille sti, så grisene har nem adgang til fodertruget. Når grisene begynder at få tildelt foder i marken, smider personalet en håndfuld smågrise foder ind i sofolden ud for smågrisenes fodertrug. Soen vil æde dette og tanken er, at hun motiverer grisene til også at tage fra og trækker dem hen imod smågrisetruget.

Foto 3. Vand tildeles i en overskåren blå tønde. Kanten på vandtruget flopper godt ud tid siden og giver selv de mindste grise nem adgang til vand. Foto Sarah-Lina Aagaard Schild

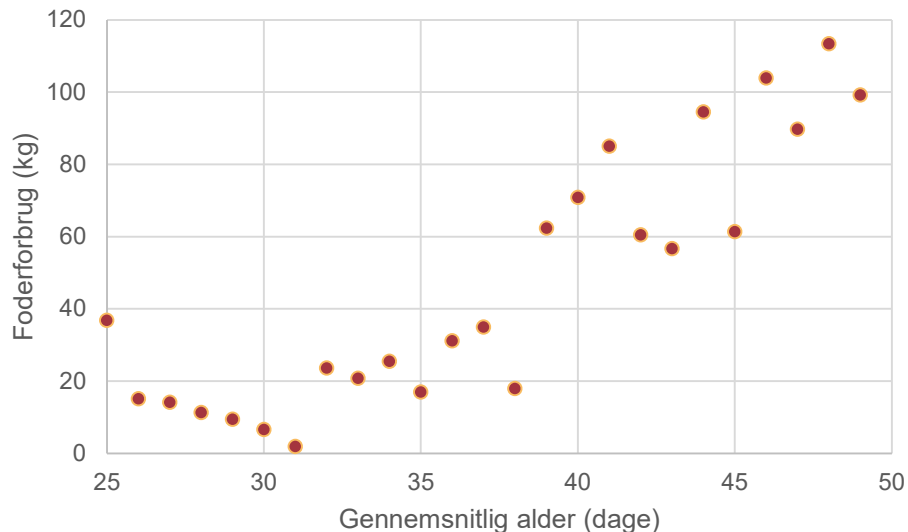
Begge typer af fodertrug, som anvendes til pattegrisene på bedriften, er åbne/uden overdækning. Bedriften oplever derfor foderspild til både regn og fugle – i demonstrationsperioden var der særligt udfordringer med stære.

For at minimere foderspild ved regn tilpasser bedriften udfodringerne efter vejret. Personalet kommer rundt i marken flere gange daglig og udfodrer efter behov og under hensyntagen til vejret. F.eks. kan udfodringen udsættes til senere på dagen, hvis der er kraftig regn om morgenen.

Resultater og diskussion

Tilvækst og foderforbrug

I forbindelse med demonstrationsaktiviteten blev grisene vejret ved fravænning ca. 51 dage gamle. Den gennemsnitlige vægt var 19 kg. Til sammenligning er fravænningsvægten for landsgennemsnittet opgjort til 16 kg ved en fravænningsalder på ca. 62 dage [4]. Totalt var foderforbruget indtil fravænning 1145 kg for 194 pattegrise på demonstrationsbedriften.

Figur 2. Dagligt foderforbrug til 194 pattegrise.

Tabel 1. Oversigt over foderforbrug og fravænningsvægt på demonstrationsbedriften sammenlignet med forsøget ved Aarhus Universitet [3] og landsgennemsnittet [4].

	Demonstrations- bedrift	Andersen [3] (soja)	Andersen [3] (græsprotein)	Landsgennemsnit, 2022 [4]
Fravænningsalder	51	49	49	62
Kuld / årssø	2	-	-	1,88
FEsv / kg foder	1,03	1,04	1,05	-
Pattegrisefoder, FEsv/årssø	157	168	116	121
Fravænningsvægt, kg	19	20	17	16

Grisene i forsøget af Andersen 2021 [3] havde også en betydelig højere fravænningsvægt ved 49 dage end det, der ses i landsgennemsnittet, hhv. 20 og 17 kg for pattegrise fodret med soja- og græs-baseret protein.

Efter fravænnning og frem til salg blev grisene på demonstrationsbedriften holdt på friland og tildelt samme foderblanding som i faremarken. Ved salg (ca. 73 dage) vejede grisene i gennemsnit 35 kg.

Konklusion

Der er tale om et begrænset datasæt både i bachelorrappporten af Andersen [3] og i nærværende demonstrationsprojekt. Sammenlagt tyder begge projekter dog på, at der kan opnås en betydelig forbedring i fravænningsvægten, hvis bedrifter vælger at gøre en ekstra indsats for at give pattegrisene nem adgang til foder i farehytten og/eller på marken. Startes fodring allerede, mens smågrisene er i hytten, bør der laves en løbende overgang til fodring i mark, for at undgå det knæk/fald, som ses i forderindtaget i bachelorprojektet af Andersen 2021[3].

Referencer

- [1] Vejledning om økologisk jordbrugsproduktion September 2023, Landbrugsstyrelsen
- [2] A. Stolba and D. G. M. Wood-Gush, The behaviour of pigs in a semi-natural environment. 1989. Animal Production, 48, 02, pp 419 – 425. DOI: 10.1017/S0003356100040411
- [3] Maria Pape Andersen, Græsprotein i økologisk pattedgrisefoder. 2021 bachelorprojekt, Aarhus Universitet
- [4] Christiansen, M.G. Beregnede notering for økologiske smågrise – september 2023. 2023. Notat Landbrugsinfo